

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Drobná církevní architektura v kulturní tradici
vybraného regionu Čech**

Walterová Nela

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Walterová Nela

Provoz a ekonomika

Název práce

Drobná církevní architektura v kulturní tradici vybraného regionu Čech

Anglický název

Minor Church Architecture in Cultural Tradition of a Region Selected

Cíle práce

Tato práce bude mít charakter studie. Cílem této práce je:

- v literární rešerši popsat legislativu řešící drobnou církevní architekturu
- obecný popis a historický popis sakrálních staveb
- stručný historický popis zájmového území
- popis vybraných sakrálních staveb v zájmovém území
- terénní průzkum a fotodokumentace.

Metodika

Literární rešerše bude zpracována z dostupných zdrojů zabývajících se danou problematikou, a to v rozsahu do 20 stran. Bude vycházet především z odborných publikací a legislativních předpisů. Studie bude zpracována na základě dostupných historických informací a terénního průzkumu. V úvodu výzkumné části bude popsána zájmová lokalita. Dále budou popsány vybrané a významné sakrální stavby. Vše bude doplněno terénním průzkumem a fotodokumentací.

Harmonogram zpracování

červenec - říjen 2013 získávání informací, terénní průzkum lokality
listopad 2013 - únor 2014 zpracování výsledků, konečné úpravy práce
březen 2014 odevzdání práce

Rozsah textové části

30 - 40 stran

Klíčová slova

Sakrální stavby, církevní architektura, Polabí, památková péče

Doporučené zdroje informací

ROZEHNALOVÁ E., TOMÍŠKOVÁ M. a kol. (1995): Církevní stavby, BRNO: Ústav územního rozvoje, ISBN 80-85124-48-3

SOUKUP V., DAVID P. (2002): 777 kostelů, klášterů, kaplí České republiky, PRAHA: Kartografie, ISBN 80-7011-708-7

Zákon České národní rady ze dne 30. března 1987 č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

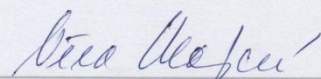
HÁJEK T., BUKAČOVÁ I. (2001): Příběh drobných památek, Studio JB, ISBN 80-900903-9-7

Vedoucí práce

Polišenský Miroslav, PhDr., CSc.

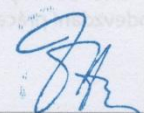
Termín odevzdání

březen 2014

prof. Ing. PhDr. Věra Majerová, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.

Děkan fakulty

V Praze dne 27.11.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Drobná církevní architektura v kulturní tradici vybraného regionu Čech" jsem vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Miroslava Polišenského, CSc. a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 3. 2014

Nela Walterová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Miroslavu Polišíenskému za jeho pečlivé vedení a rady při zpracování této problematiky. Dále chci poděkovat všem institucím a organizacím za poskytnutí cenných rad a materiálů. Závěrem chci poděkovat své rodině, která mi všemi možnými způsoby umožnila tuto práci zpracovat.

V Praze dne 14. 3. 2014

Nela Walterová

Drobná církevní architektura v kulturní tradici vybraného regionu Čech

Minor Church Architecture in Cultural Tradition of a Region Selected

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá drobnou církevní architekturou v oblasti Brandýsa nad Labem – Staré Boleslavi a jeho přilehlého okolí.

Teoretická část se zabývá popisem jednotlivých sakrálních staveb, jako jsou kaple, kapličky, zvoničky, boží muka a kříže. Dále vymezuje právní aspekty upravující zmíněnou církevní architekturu. Výzkumná část je věnována terénnímu průzkumu vybrané lokality. Cílem je podrobně zmapovat a popsat vybrané obce s jednotlivými památkami. Dále je stanovena stupnice pro zhodnocení technického stavu vybraných památek a následná interpretace výsledků.

Summary

The bachelor thesis deals with the small church architecture in Brandys nad Labem - Stara Boleslav and its surrounding areas.

The theoretical part explains the religion buildings such as the chapel , bell towers, a wayside cross. Furthermore, it defines the legal aspects governing the said church architecture. The research is part of the presentation of field survey of the selected site. The aim is to map and describe in detail the selected municipalities with different sights. It gives a scale to evaluate the technical condition of selected sites and subsequent interpretation of the results.

Klíčová slova: drobná církevní architektura, historie, Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, ochrana památek, dotační programy.

Keywords: small church architecture, history, Brandýs nad Labem – Stará Boleslav, protection of monuments, subsidy programs.

Obsah:

1	ÚVOD	4
2	CÍLE A METODIKA	5
2.1	CÍLE PRÁCE	5
2.2	METODIKA PRÁCE	5
3	TEORETICKÁ ČÁST	6
3.1	PRÁVNÍ ASPEKTY	6
3.2	TECHNICKÉ ASPEKTY	6
3.2.1	<i>Kroky při obnově kulturní památky</i>	6
3.2.2	<i>Restaurování kulturní památek</i>	8
3.3	EKONOMICKÉ ASPEKTY	8
3.3.1	<i>Financování kulturních památek</i>	8
3.3.2	<i>Dotační programy Ministerstva kultury ČR</i>	8
3.3.2.1	Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny	9
3.3.2.2	Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností	9
3.3.2.3	Program Podpory občanských sdružení v památkové péči	9
3.3.3	<i>Program rozvoje venkova</i>	9
3.4	SOUČASNOST, TYPOLOGIE A HISTORIE DROBNÉ CÍRKEVNÍ ARCHITEKTURY	10
3.4.1	<i>Kaple, Kaplička</i>	11
3.4.2	<i>Zvonice, zvoničky</i>	12
3.4.3	<i>Boží muka</i>	12
3.4.4	<i>Kříže</i>	13
4	VÝZKUMNÁ ČÁST	14
4.1	CÍL VÝZKUMU A METODIKA	14
4.1.1	<i>Cíl výzkumu</i>	14
4.1.2	<i>Metodika výzkumu</i>	14
4.1.2.1	Stupnice hodnotící stav památek	14
4.1.2.2	Podmínky terénního výzkumu	15
4.2	DATA	16
4.2.1	<i>Tabulka č. 1 – Hodnocení památek podle vlastnictví</i>	16
4.2.2	<i>Tabulka č. 2 – Hodnocení technického stavu památek</i>	17
4.3	CHARAKTERISTIKA VYMEZENÉ OBLASTI	19
4.4	POPIS VYBRANÝCH PAMÁTEK	20
4.4.1	<i>Brandýs nad Labem – Stará Boleslav</i>	20
4.4.1.1	Kaple bl. Podivena	21
4.4.1.2	Kaple sv. Rocha	22
4.4.1.3	Kaple sv. Jana se sochou sv. Jana Nepomuckého (U Světic)	22
4.4.2	<i>Dřevčice</i>	22
4.4.2.1	Zvonice (dříve kaple sv. Floriána)	23
4.4.3	<i>Svémyslice</i>	23
4.4.3.1	Kříž na rozcestí	23
4.4.3.2	Kříž se sochou Panny Marie – boží muka	24
4.4.3.3	Boží muka před č. p. 40	24
4.4.4	<i>Jenštejn</i>	24

4.4.4.1	Bílý kříž – boží muka	24
4.4.5	<i>Podolanka</i>	25
4.4.5.1	Kříž v Podolance	25
4.4.5.2	Kříž mezi Podolankou a Přezleticemi	25
4.4.6	<i>Zápy</i>	26
4.4.6.1	Kříž Procházkův	26
4.4.7	<i>Čelákovice</i>	26
4.4.7.1	Kaple Panny Marie	26
4.4.7.2	Kříž v Kollárově ulici před čp. 80.....	27
4.4.7.3	Kříž na náměstí 5. května	27
4.4.7.4	Socha Sv. Jana Nepomuckého	28
4.4.7.5	Kaple Sv. Jana Křtitele v Sedlčáncích.....	28
4.4.7.6	Kaple Sv. Václava v Císařské kuchyni	29
5	VÝSLEDKY A DISKUSE	30
6	ZÁVĚR.....	32
7	SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	33
8	PŘÍLOHY	36

1 Úvod

Drobná církevní architektura má v České republice dlouhou kulturní tradici, která začala s příchodem křesťanství. Drobné sakrální stavby dotvářejí českou kulturní krajinu. Mezi nejznámější lze řadit kříže, kaple, zvoničky, boží muka či pomníky. Nejčastěji se tyto drobné stavby nacházejí na návších obcí, před domy, křižovatkami nebo mezi vesnicemi. Jednotlivé památky stojí na místech, kde plní své funkce, jako jsou upomínky na historickou událost, poutní místo nebo místo, kde dříve vedla už neexistující cesta mezi městy, jako je Svatá cesta, která vedla z Prahy do Staré Boleslavi.

V teoretické části bakalářské práce jsou vymezeny právní, technické a ekonomické aspekty týkající se úpravy kulturních památek. Dále budou popsány jednotlivé typy staveb drobné církevní architektury. Obsahem výzkumné části bude podrobné zmapování sledované oblasti v okolí Brandýsa nad Labem – Staré Boleslavi. Ve vymezené oblasti budou vybrány obce a památky, které se v nich nachází a následně detailně popsány. Bude stanovena hodnotící stupnice pro stanovení technického stavu jednotlivých památek. Na závěr budou zhodnoceny výsledky výzkumu a zjištění, zda se vlastníci o kulturní památky starají.

2 Cíle a metodika

2.1 Cíle práce

V teoretické části se bude práce zabývat všeobecným popisem týkající se péče o památky, její právní, technickou a ekonomickou úpravu. Dále bude popisovat jednotlivé druhy drobné církevní architektury, jako jsou kříže, kaple, zvoničky a boží muka.

Praktická část si klade za cíl podrobně zmapovat a seznámit se s drobnými církevními stavbami v okolí Brandýsa nad Labem – Staré boleslavi, provedení jejich fotodokumentace a zhodnocení jejich současného stavu.

2.2 Metodika práce

Většina informací pro zpracování bakalářské práce byla čerpána z archivů, knihoven, muzeí, apod.

Ve výzkumné části bude proveden terénní výzkum, doplněn o fotografickou dokumentaci objektů, zhodnocení jejich stavu a popis dané církevní památky. Dále se bude zabývat hypotézou, jak se vlastníci starají o památky a v jakém jsou stavu. Následně určit stupnici stavu památek od 1 do 5. V závěrečné části shrnout statisticky zjištěná data.

3 Teoretická část

3.1 Právní aspekty

Ochranu památek v České republice upravuje zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (dále jen „zákon o státní památkové péči“). Podle tohoto zákona musí stát chránit kulturní památky, které jsou nedílnou součástí kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významným činitelem životního prostředí a nenahraditelným bohatstvím státu. Kulturní památky podle § 2 tohoto zákona, které prohlašuje Ministerstvo kultury, *jsou nemovitě a movitě věci, popřípadě jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické a které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem* (ZÁKON Č. 20/1987 Sb.).

Zákon o státní památkové péči upravuje i ochranu a užívání kulturních památek. Podle § 9 je vlastník povinen na vlastní náklady pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením či odcizením. Jeho povinností je používat památku podle způsobu, který odpovídá jejímu kulturnímu významu, památkové hodnotě a technickému stavu (ZÁKON Č. 20/1987 Sb.).

Při obnově kulturních památek musí vlastník postupovat podle § 14 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, kde jsou definované postupy při obnově kulturních památek. Obnovou kulturních památek se rozumí oprava, údržba, rekonstrukce nebo jiná úprava kulturní památky. Pokud jde o národní kulturní památku, musí si vlastník kulturní památky vyžádat závazné stanovisko od příslušného obecního úřadu s rozšířenou působností nebo krajského úřadu (KR-STREDOCESKY 2008).

3.2 Technické aspekty

3.2.1 Kroky při obnově kulturní památky

Před začátkem každé opravy či obnovy kulturní památky je potřeba zjistit v jakém stavu se kulturní památka nachází, tzv. průzkum. Při zjištění stavu je možné použít fotodokumentaci a vyhledat její historii před přestavbou nebo úpravou. Tyto zjištěné informace mohou velmi ovlivnit výsledek obnovy či opravy kulturní památky, které ovlivní

podobu památky na několik desetiletí, a proto je třeba dbát pozornosti při přípravě obnovy kulturní památky (HÁJEK ET AL. 2010).

Ikonografie je jedna z dalších částí při obnově kulturních památek. Její funkcí je vyhledat informace, v tomto případě ikonografické, fotografické a historické materiály, které se dají zjistit u kronikářů a pamětníků v obci, kde se památka nachází. Dále jsou většinou uloženy v okresních či oblastních archivech (HÁJEK ET AL. 2010).

Při hledání informací o historii kulturní památky je nejdůležitější nalézt historické snímky. To se ale nemusí zdařit, protože se ve většině případů fotografovaly jen významné budovy na náměstí. Drobné sakrální stavby v podobě křížků, božích muk či kapliček nebyly tak významné, aby se fotografovaly a pokud nestály na náměstích či před významnými budovami nebyly jejich historické snímky nikde evidovány. V tomto případě pomůžou jen rodinné historické sbírky. U většiny kulturních památek se nepodaří zjistit jejich historickou podobu, a proto je v tomto případě jediný způsob pro jejich zjištění, a to porovnání kulturní památky s památkou podobnou (HÁJEK ET AL. 2010).

Další částí je obnova polohy a okolí památky. Setkáváme se s tím, když se kulturní památka poškodí nebo posune pod vlivem narůstajícího stromu, kořenů, apod. Poloha kulturní památky je nezanedbatelnou kulturní hodnotou památky budovány za cílem, aby připomínaly na daném místě nějakou historickou událost. Obnova okolí je důležitou částí při úpravě kulturních památek, ovlivňuje vnímání a působení artefaktu. Úprava okolí by ale neměla být izolovaným solitériem. V případě obnovy okolí kulturní památky je třeba si uvědomit, že vznikaly v jednoduchém vesnickém prostředí, a proto by měla být úprava pojata jednoduše (HÁJEK ET AL. 2010).

Vlastní obnova památky je další část při obnově kulturní památky. U každé kulturní památky jsou rozdílné způsoby na její obnovu a údržbu, které jsou závislé na řadě podmínek. Obsah prací při obnově je velmi rozsáhlý. Kulturní památku je možné opravit svými vlastními prostředky, tzv. svépomocí nebo je nezbytné povolat odbornou firmu, která se zabývá obnovou, údržbou či rekonstrukcemi kulturních památek. Některé kroky při obnově jsou nevratitelné a je možné, že se kulturní památka nenávratně poruší. Při obnově nebo údržbě je poskytována odborná poradní činnost, kterou poskytuje územní příslušná organizace nebo orgán památkové péče. Odborné konzultace o kulturní památce jsou poskytovány zcela zdarma (HÁJEK ET AL. 2010).

3.2.2 Restaurování kulturní památek

Před restaurováním památek musí fyzická osoba (vlastník) podat písemnou žádost na příslušný úřad, v tomto případě je to Ministerstvo kultury, ve kterém jednoznačně popíše rozsah restaurátorských prací podle přílohy č. 1 zákona o státní památkové péči, kde je přiložen třídník specializací restaurátorských prací. V § 14a zákona o státní památkové péči jsou stanovena kritéria, po jejichž splnění se žadateli udělí povolení k restaurování (MKCR 2007a).

3.3 Ekonomické aspekty

Mezi ekonomické aspekty patří financování kulturních památek a rozdělení podle zdroje finanční výpomoci. Kulturní památka se může financovat z vlastních zdrojů, fondů obcí, měst a krajů, dotačních programů státní správy a fondů Evropské unie. Dotační výpomoci a finanční podpory lze použít na údržbu, ochranu, obnovu a restaurování významných či nevýznamných kulturních památek.

3.3.1 Financování kulturních památek

Kulturní památky lze finančně podporovat z vlastních zdrojů, z rozpočtů samospráv (krajů, obcí), z rozpočtu státu, ale v tomto případě může jít i o podporu na mezinárodní úrovni ze zdrojů Evropské unie. Vlastníci kulturních památek v případě samofinancování provedených úprav jsou osvobozeni od daní nebo mají různá omezení. To stanovuje zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí, zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti a zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů (POKORNÝ 2013).

3.3.2 Dotační programy Ministerstva kultury ČR

Ministerstvo kultury ČR má několik dotačních programů na podporu ochrany a obnovy kulturních památek, ale ne všechny se týkají ochrany a obnovy kulturních památek.

Podle kritérií, která jsou stanovena v § 16, odst. 2 zákona o státní památkové péči, může Ministerstvo kultury ČR poskytnout příspěvek na obnovu kulturní památky ze státního rozpočtu ČR. Stane se tak v případě, že na zachování památky je nebyvalý společenský zájem, např. jde-li o ojedinělou kulturní památku na území České republiky, je-li v havarijním stavu nezaviněným jejím vlastníkem nebo je-li zařazena do některého ze specializovaných příspěvkových programů Ministerstva kultury (MKCR 2007b).

Mezi ty nejdůležitější programy podpor Ministerstva kultury o sledovanou drobnou církevní architekturu patří:

3.3.2.1 Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny

Příspěvky z tohoto programu se poskytují na obnovu a zachování nemovitých kulturních památek, zejména památek lidové architektury jako jsou kapličky, boží muka, atd. Dále program zahrnuje obnovu a zachování venkovských kostelů, soch, pomníku, atd., které se nacházejí na území vesnických památkových rezervací a zón a krajinných památkových zón (PROPAMATKY 2014).

3.3.2.2 Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností

Tento program byl založen v roce 2008. Finanční prostředky se poskytují pro zachování a obnovu nemovitých kulturních památek, které jsou mimo památkové rezervace a zóny, nezahrnují se mezi národní kulturní památky a nevlastní je Česká republika (MKCR 2007b).

3.3.2.3 Program Podpory občanských sdružení v památkové péči

Program Podpory občanských sdružení v památkové péči je založen pro finanční pomoc občanským sdružením, které předkládají veřejně prospěšné projekty. Jejich činnost napomáhá k ochraně a obnově movitého i nemovitého památkového fondu v České republice (MKCR 2007b).

3.3.3 Program rozvoje venkova

Program rozvoje venkova, který zastřešuje Ministerstvo zemědělství ČR je nástrojem pro získání dotace od Evropské unie poskytované z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova tzv. EAFRD (EAGRI 2013).

Program rozvoje venkova poskytuje dotace na obnovu a opravu kulturních památek, ne tedy národních, ale zejména kapliček, soch, křížků, kotelů, far, apod. Základní struktura dělí Program rozvoje venkova do 4 os, které jsou dostupné na internetových stránkách Státního zemědělského intervenčního fondu www.szif.cz.

3.4 Současnost, typologie a historie drobné církevní architektury

Drobnou církevní architekturu bylo možno vidět už ve středověku, kde zahájila nespočetnou řadu kulturních památek, které byly založeny pro potřeby víry. Kulturní památky byly zakomponovány do krajiny, které zdůrazňovaly smysl života lidí, kteří žijí v blízkosti drobné církevní architektury. Kulturní památky v podobě křížků, kapliček, božích muk, atd. se začali stavět na významných místech, jako jsou křižovatky, uprostřed obcí nebo před jednotlivými domy a u cest. Byly stavěny taky jako orientační body v přírodě. Kulturní památky jsou uchovávány v srdcích lidí, kteří vyprávějí své příběhy o těchto církevních stavbách. Za těmito stavbami jsou ukryty osudy našich předků a mnohdy se k nim vztahovaly pověsti, legendy či pověrečná vyprávění (ŠTOGROVÁ 2006).

Při komunistickém režimu drobná sakrální stavba vyjadřovala ideologii, která se zcela vymykala tehdejšímu režimu. Vlivem nových ideí a násilným potlačením církve postupně upadá nejen zájem o boží muka a výklenkové kaple, ale i o kaple na návších. To má za následek nedostatek péče o památky, které postupem času chřadnou a jejich neudržováním se pod vlivem vlhkosti a dřevokazného hmyzu rozpadá výzdoba, sochy ve výklenkových kaplích postupně mizí, malované obrazy na plechu podléhají korozi. Kvůli agresivnímu prostředí se z kamených a litinových křížků ztrácí barevnost a nápisy. Nejen stavby jsou zapomínány, ale i jejich historie a tradice spojená s nimi (HÁJEK ET AL. 2010).

Za následek zániku drobné církevní architektury má i odsun německého obyvatelstva z pohraničí, zřízení hraničních pásem a vojenských výcvikových prostor. Kvůli této situaci zaniklo mnoho vesnic v pohraničí a drobná církevní architektura jako jsou kaple, kapličky, kříže a boží muka s nimi. Jejich existence lze doložit jen z historických map, fotografií a trosk, které po nich zbyly (HÁJEK ET AL. 2010).

Zájem o historii drobné církevní architektury se začal probouzet až v roce 1989, kdy lidé začali zjišťovat historii místa, kde žijí a zahájili kroky k záchraně drobné církevní architektury. Do této záchrany se připojili jak jednotlivci, tak i zájmová sdružení společně s nadačními fondy, dary, ale i státní podporou. A tak se postupně drobné památky začali obnovovat (HÁJEK ET AL. 2010).

Každá stavba drobné církevní architektury má svou historii a význam v krajině, kterou je třeba brát v potaz při její obnově. Při obnově kaplí, božích muk či křížů nezachraňujeme pouze stavbu, ale i její duši, v níž je otisknuta její historie od vzniku až doteď (HÁJEK ET AL. 2010).

3.4.1 Kaple, Kaplička

Kaple neboli kaplička se řadí mezi drobnou sakrální architekturu zasvěcenou k uctívání Panny Marie, Boha a světců. Stavba bývá převážně uzavřená s malým obvykle čtvercovým, kruhovým či oválným půldorysem zakončená jehlancovou či cibulovou bání (HÁJEK, BUKAČOVÁ 2006).

Nejčastější umístění kaplí je uprostřed vesnic a osad, kde plnily funkci malého kostelíka pro místní pobožnost. Nestojí pouze jen na návších. Jejich stavba je situována na významných místech v krajině, kde dotvářejí charakter českého venkova. Nachází se také na návrších, na mostech, na místech morových hřbitůvků, v lese, u cest, většinou ale pod košatou lípou nebo jiným stromem a na dalších lokalitách (HÁJEK, BUKAČOVÁ 2006).

Kaple představují díla od významných architektů stejně jako díla venkovských zedníků. Na některých stavbách se vyskytují architektonické prvky, které určují pravděpodobného autora nebo jeho následovníky. Ve většině případů se jedná o díla venkovských autorů (HÁJEK, BUKAČOVÁ 2006).

Kapličky lze volně rozdělit do kategorií podle velikosti interiérového prostoru:

- 1) *malé stavby, mající místo výklenku dveře vedoucí do velmi malého prostoru uvnitř,*
- 2) *menší stavby s prostorem uvnitř a se zvoničkou na střeše,*
- 3) *stavby větší, s rozsáhlejším vnitřním vybavením.*

Vybavení kapliček je velice skromné. V kapličce se může nacházet lidová polychromovaná plastika, skromný oltář, malby na skle, barvotiskové obrazy, relikvie z poutních míst. V těch větších stavbách se nachází i několik lavic, oltář a samozřejmě i bohatší mobiliář (HLADKÝ 2007).

Materiál a technika stavby jsou u každé kapličky stejné. Kapličky mají kamenné, cihlové nebo smíšené zdivo, vápenné omítky, portály a okna v barokním, neogotickém a nerománském slohu. Kapličky mohou být i dřevěné. Jako střešní krytina se nejčastěji používá pálená keramická taška bobrovka, drážková taška, eternit, plech či štípaný dřevěný šindel (HLADKÝ 2007).

3.4.2 Zvonice, zvoničky

Na začátek je správné uvést rozdíl mezi zvonicí a zvoničkou. Rozdíl je v tom, že zvonička není pevně spjata s kostelem nebo ve výjimečných případech s kaplí. Ve většině případů byly zvoničky budovány samostatně (FROLEC 1974).

Funkce zvoničky nebyly jen náboženské, ale měly funkci i ohlašovací. Zvoničky byly od konce 18. století budovány převážně z důvodů protipožárních opatření, kdy císařovna Marie Terezie vydala příkaz o vyhlašování poplachu úderem na zvon, a proto se od této doby na návších začal objevovat tento stavební druh (FROLEC 1974).

Zvonění se používalo při výzvě k modlitbám, varovalo před požárem nebo jinými přírodními katastrofami, obsahovalo stavební příkazy a oznamovalo smrt příslušníka obce. Z počátku se jednalo o jednoduché konstrukce a to, že byl zvon zavěšen do koruny stromu na návsi. Vývojem doby začali zvoničky lépe konstruovat, tím že došlo ke spojení svislých sloupů a následné zatřešení ve tvaru čtyřbokého jehlanu či kuželu. Dalším postupem ve výstavbě zvoniček bylo to, že se začali stavět zděné zvoničky, které stojí v krajině dodnes. Některé se přeměnily v kapličky (FROLEC 1974).

3.4.3 Boží muka

Boží muka byly stavěny z vděčnosti Bohů či svatým za jejich záchranu v nouzi, nemoci a bezpečí. Tyto kulturní památky, které se stavěly pro bázeň boží a úctě Panně Marii a dalším svatým, jak o tom vypovídají nápisy vyzývající k modlitbě, úctě a pokoře všem kolemjdoucím (HÁJEK, BUKAČOVÁ 2006).

Základem pro stavbu je kamenný podstavec se soklem, na kterém je nasazen sloup s patkou a hlavicí, která nese schránku neboli kaplici zakončenou křížem. Kaplice má dvě podoby, buď je dutá s baldachýnem, nebo je ve tvaru hranolu s mělkými výklenky. Ve schránce je převážně umístěn malovaný nebo tesaný obraz. Dříve se vyrábělo z kameného reliéfu přes dřevořezbu až po obrázek, který se maloval na sklo nebo plech. Mezi nejčastější vyobrazení se objevovaly podoby Krista v různých scénách jako je bičování, ukřižování, Kristus padající pod tíhou kříže nebo jeho korunování trnitou korunou. Dále se objevují světcí, kteří jsou patrony autora. Obrázky byly doprovázeny textem. Mezi další typy božích muk jsou hranolová Boží muka z lomového kamene nebo cihel. Kaplice je menší a hranolová a je opatřena mělkými nikami s vyobrazenými tradičními motivy na všech světových stranách. Kaplice je ukryta pod jehlancovitou střešou s křížem (HÁJEK, BUKAČOVÁ 2006).

3.4.4 Kříže

Za začátku se převážně objevovaly jednoduché kříže, kdy se stavěly na znamení, že se dotyčná ves vrátila k víře katolické. Církev velmi dlouho preferovala kříže dřevěné, ale poté byly nahrazovány kamennými. Dřevěné kříže, které se nahradily kamennými, byly ukládány do kamenů jako relikvie. V době rozvoje sochařství na rozhraní 17. a 18. století vznikaly kříže na honosných podstavcích. Kříže jsou vytvářeny buď z kamene, nebo železný kombinovaný s polychromovaným plechem, který později nahradili litým krucifixem. Zvykem bylo zasazovat železné kříže do pískovcových nebo žulových soklů. Železné kříže byly s korpusem obklopené nástroji Kristova umučení nebo postavami Máří Magdalény, Jana Evangelisty nebo Matky Bolestivé (SCHEYBAL, SCHEYBALOVÁ 1985).

4 Výzkumná část

4.1 Cíl výzkumu a metodika

4.1.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumné části bylo podrobně zmapovat drobnou církevní architekturu v okolí Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi. Dalším cílem bylo podrobně prostudovat mapu vybrané oblasti s určením polohy památek, dále terénní průzkum, který zahrnuje pečlivé popsání stavu památek i fotodokumentaci památek. Dále bylo třeba zjistit vlastníka a katastrální území památek.

4.1.2 Metodika výzkumu

Před provedením terénního výzkumu budou shromážděny informace k jednotlivým památkám z dostupných zdrojů, jako je odborná literatura, internet, stránky obcí, kde se památky nacházejí a muzeí. Hlavním úkolem v této části bude podrobné zmapování oblasti, kde se památky nacházejí, do jakého katastrálního celku patří a stav jejich poškození. Pro určení jejich stavu byla vytvořena stupnice od 1 do 5 (od výborného po velmi špatný stav). Dále budou vytvořeny dvě tabulky. V první tabulce se bude nacházet název památky, místo, kde se nachází, přesné určení polohy památky pomocí GPS a vlastník památky, zda ji vlastní církev či obec. Druhá tabulka bude hodnotit technický stav památek a bude obsahovat název památky, obec, kde se památka nachází, její stáří, zda je v seznamu chráněných kulturních památek a jako poslední určený stupeň technického stavu památky. Na základě zjištěných údajů budeme hodnotit, jak se vlastníci o své památky starají. Jako další bude přiložena mapa vytvořená na mapy.cz, ve které budou zakresleny obce, ve kterých se památky nacházejí. V neposlední řadě bude na základě zjištěných údajů vytvořen graf, který zhodnotí technický stav památek a zda jsou vlastníci památek převážně obce či církve.

4.1.2.1 Stupnice hodnotící stav památek

Pro hodnocení stavu drobné církevní architektury je vytvořena stupnice, která subjektivě zhodnotí stavební a technický stav památky, její vzhled a umístění v krajině.

Stupeň 1 (výborný) - Památka je ve výborném technickém i estetickém stavu. Nejsou na ní nalezeny žádné závady a nedostatky. V případě, že památka prošla rekonstrukcí, byla provedena správnými technologickými postupy. Památka i její okolí je pečlivě udržováno.

Stupeň 2 (dobrý) – Sledovaný objekt je v dobrém stavu. Není potřeba zásahů do památky. Na některých místech se objevují lokální poškození. Je zde nutná údržba a kontrola. Její okolí je udržováno.

Stupeň 3 (ucházející) – Památka je v ucházejícím stavu. Je na ní vidět, že dlouhou dobu nebyla rekonstruována, ani udržována a ošetřována. Objevují se zde závady, které neohrožují technický stav památky. Výhledově bude ale rekonstrukce nezbytná.

Stupeň 4 (havarijní) – Památka se nachází ve špatném technickém stavu. Její nedostatky spočívají v poškození stavby, chybějícím vnějším plášti a je vychýlena ze své osy. Projevují se na ní známky koroze a plísní, některé její části jsou uražené po následku chárání či vandalismu. O okolí památky není nijak pečováno.

Stupeň 5 (kritický) – Stav památky je velice kritický. Její statika je porušena a je vychýlena ze své osy. Památka je zničená a chybí jí artefakty, které byly dříve součástí památky. Není znám její původní tvar. Okolí památky je neudržováno.

4.1.2.2 Podmínky terénního výzkumu

Výzkumná část byla prováděna převážně na jaře roku 2014. Informace o jednotlivých stavbách byly zjišťovány z odborné literatury vyhledané z Národní knihovny v Praze a v Městské knihovně v Čelákovících. Na základě sdělení paní Aleny Sokolové, referentky odboru kultury a památkové péče Krajského úřadu Středočeského kraje jsem zjistila, že žádné obce, ve kterých se památky nacházejí, nečerpaly ani nečerpají žádné dotace na obnovu drobné církevní architektury.

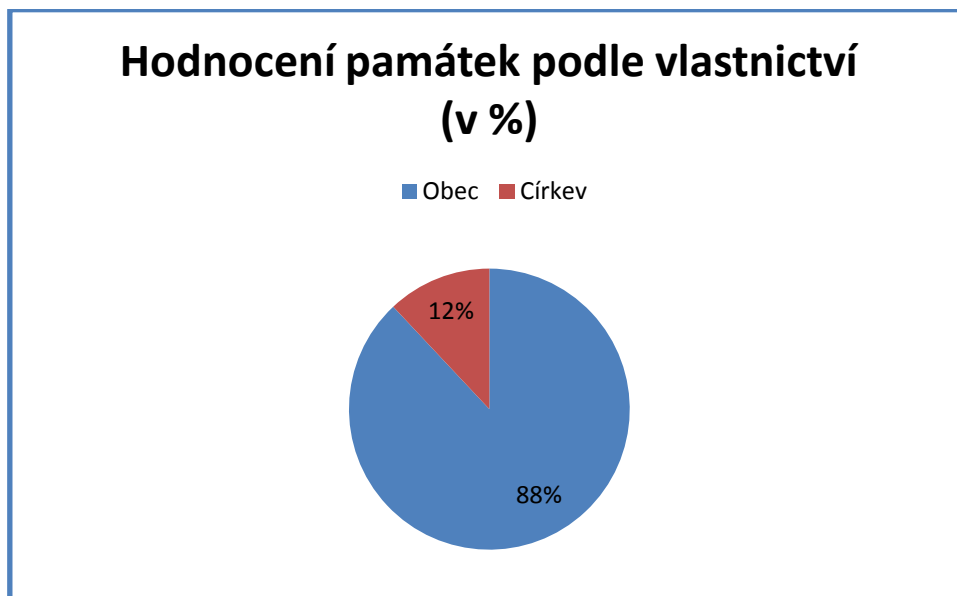
Vlastní terénní výzkum spočíval ve zjištění polohy památky pomocí gps souřadnic pomocí turistické navigace Garmin Oregon 300. Mapa a vyznačení památek bylo vytvořeno pomocí mapy.cz. Při nalezení památek jsem pečlivě prozkoumala danou památku a určila její stupeň podle stanovené hodnotící stupnice. Po zjištění všech potřebných údajů jsem všechno zanesla do dvou tabulek přiložené v práci. Památky jsou zdokumentovány a jejich fotografie jsou vloženy v příloze.

4.2 Data

4.2.1 Tabulka č. 1 – Hodnocení památek podle vlastnictví

Název památky	Umístění	Vlastník	GPS souřadnice
Kaple bl. Podivena	Stará Boleslav	Církev	N 50° 11.883 E 014° 40.703
Kaple sv. Rocha	Stará Boleslav	Církev	N 50° 11.499 E 014° 40.113
Kaple U Svěťice	Brandýs nad Labem	Obec	N 50° 11.830 E 014° 38.947
Zvonice	Dřevčice	Obec	N 50° 10.124 E 014° 37.917
Křížek na rozcestí	Svémyslice	Obec	N 50° 09.246 E 014° 38.654
Křížek se sochou Panny Marie	Svémyslice	Obec	N 50° 08.661 E 014° 38.861
Boží muka před čp. 40	Svémyslice	Obec	N 50° 08.730 E 014° 38.901
Bílý křížek	Jejnštejn	Obec	N 50° 09.386 E 014° 37.162
Křížek v Podolance	Podolanka	Obec	N 50° 09.585 E 014° 36.122
Křížek mezi Podolankou a Přezleticemi	Podolanka - Přezletice	Obec	N 50° 09.531 E 014° 35.539
Kříž Procházkův	Zápy	Obec	N 50° 09.989 E 014° 41.176
Kaple Panny Marie	Čelákovice	Obec	N 50° 10.204 E 014° 46.235
Kříž v Kollárově ulici	Čelákovice	Obec	N 50° 09.720 E 014° 45.316
Kříž na náměstí 5. května	Čelákovice	Obec	N 50° 09.781 E 014° 45.027
Socha sv. Jana Nepomuckého	Čelákovice	Obec	N 50° 09.753 E 014° 45.171
Kaple sv. Jana Křtitele	Sedlčánky	Obec	N 50° 10.111 E 014° 47.189
Kaple sv. Václava	Císařská kuchyně	Obec	N 50° 09.720 E 014° 47.500

Graf č. 1 Hodnocení památek podle vlastnictví v %

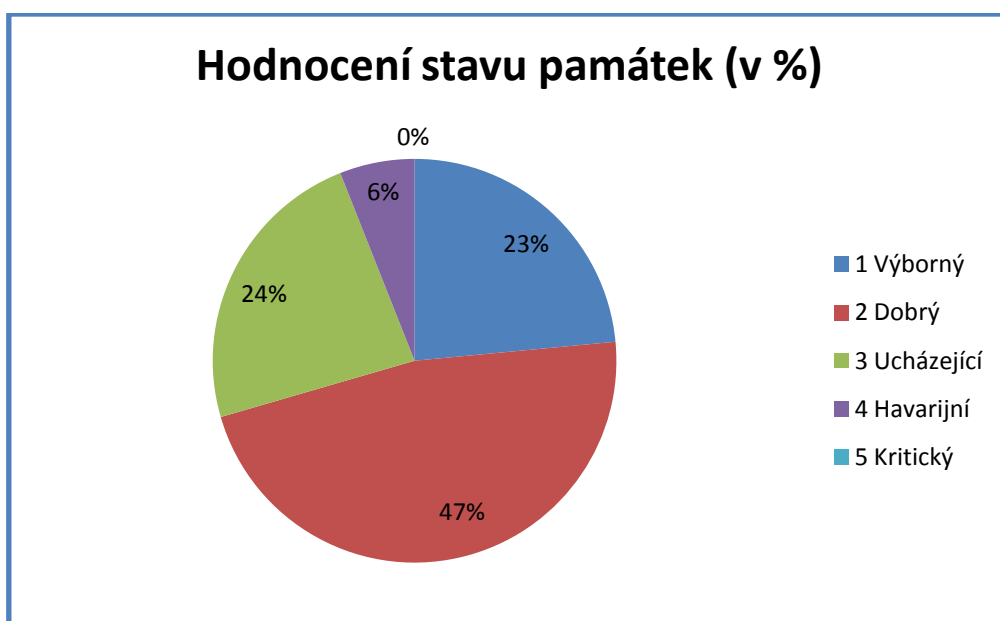

4.2.2 Tabulka č. 2 – Hodnocení technického stavu památek

Název památky	Umístění	Stáří	Kulturní památka	Stupeň
Kaple bl. Podivena	Stará Boleslav	1738	Ano	3
Kaple sv. Rocha	Stará Boleslav	1572	Ano	2
Kaple U Svěťice	Brandýs nad Labem	1707	Ano	3
Zvonice	Dřevčice	1695	Ano	2
Křížek na rozcestí	Svémyslice	1772	Ano	2
Křížek se sochou Panny Marie	Svémyslice	1915	Ne	3
Boží muka před čp. 40	Svémyslice	?	Ne	4
Bílý křížek	Jejnštejn	1750	Ano	1
Křížek v Podolance	Podolanka	1825	Ne	2
Křížek mezi Podolankou a Přezleticemi	Podolanka - Přezletice	1846	Ne	2
Kříž Procházkův	Zápy	1818	Ano	3

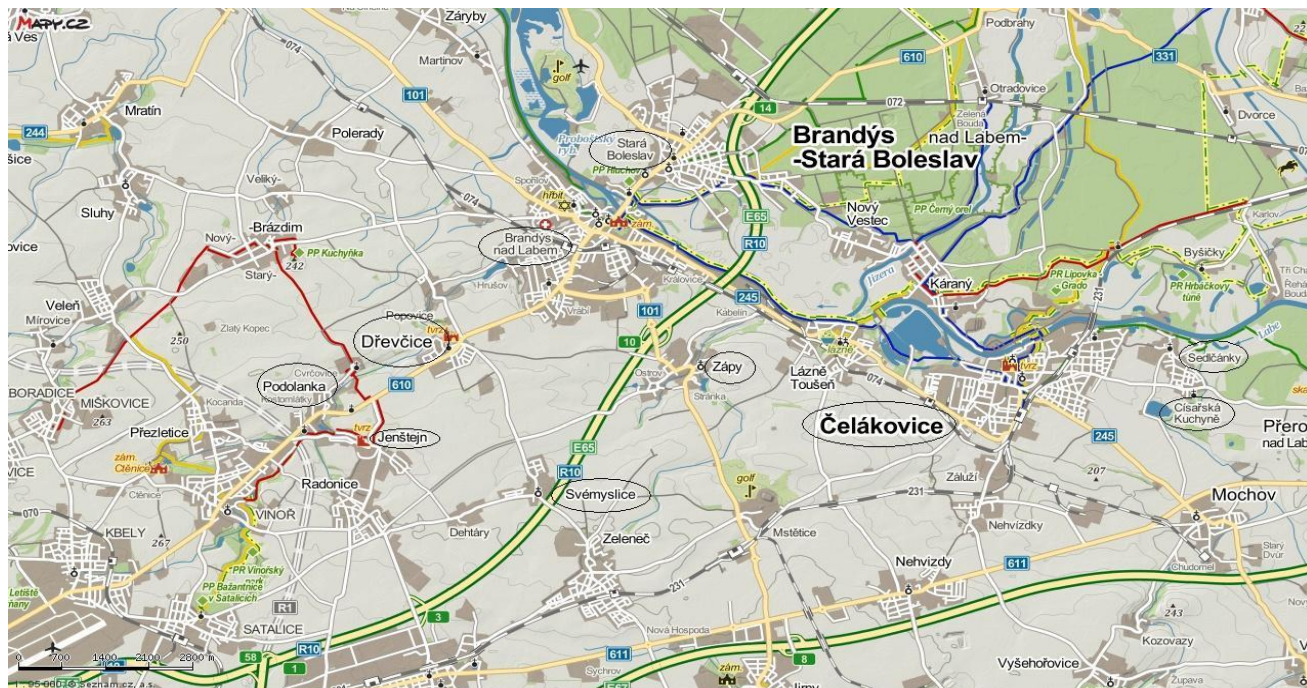
Kaple Panny Marie	Čelákovice	1898	Ne	2
Kříž v Kollárově ulici	Čelákovice	?	Ne	2
Kříž na náměstí 5. května	Čelákovice	1823	Ano	1
Socha sv. Jana Nepomuckého	Čelákovice	1723	Ano	1
Kaple sv. Jana Křtitele	Sedlčánky	1833	Ano	1
Kaple sv. Václava	Císařská kuchyně	konec 18. století	Ano	2

Graf č. 2 Hodnocení technického stavu památek v %

4.3 Charakteristika vymezené oblasti

Mapa zkoumané oblasti

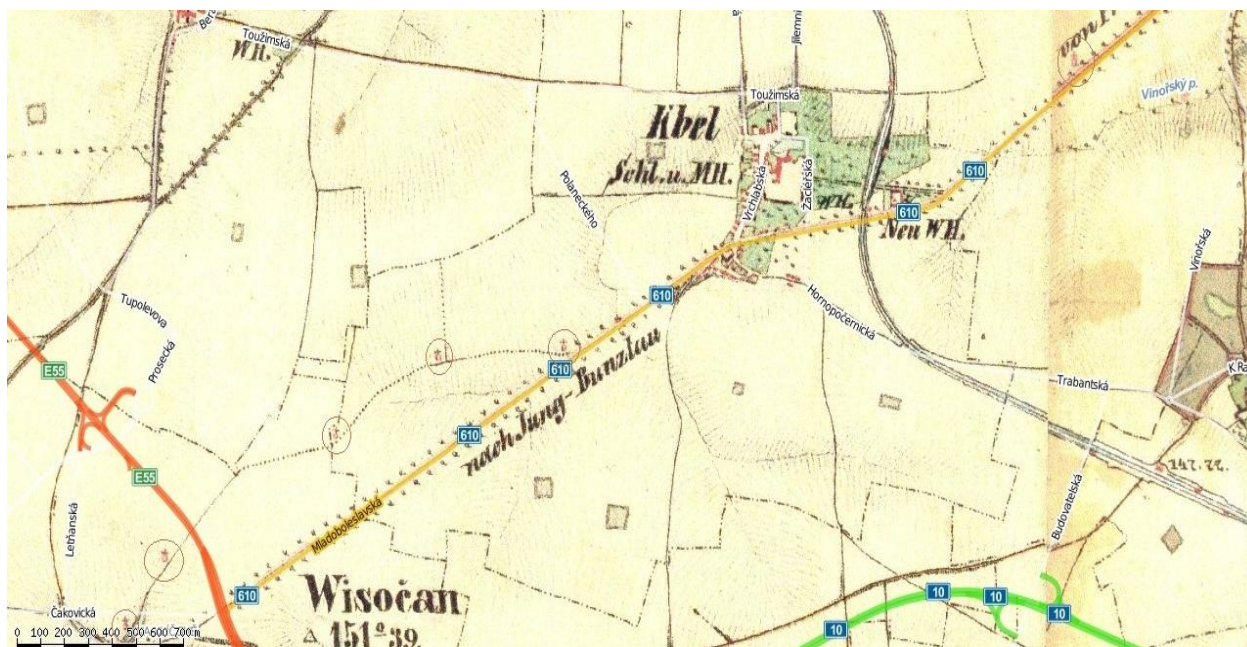

Obrázek 1 Mapa zkoumané oblasti (zdroj: mapy.cz)

Svatá cesta z Prahy do Staré Boleslavi

Svatá cesta vznikla již v 10. Století. Její počátek byl spjat se svatováclavským kultem. Jak je známo z pověstí, tak byl kníže Václav zabit svým bratrem Boleslavem u vchodu do tehdejšího kostela sv. Kosmy a Damiána. Po umrtí knížete Václava Kníže Břetislav I. zahájil vojenské tažení na Polsko a přivezl do Prahy ostatky pražského biskupa sv. Vojtěcha. Byla založena rotunda svatého Víta v Praze, která se nacházela na místě dnešní katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha. Rotunda je významnou sakrální stavbou v Čechách a je zde uložena relikvie rámě svatého Víta a pochováno tělo svatého Václava. Na růstu svatováclavského kultu na důležitosti byly vytyčeny dva krajní body Svaté cesty. Svata cesta tvoří 44 kapliček. Kapličku Staroboleslavskou, Aitlickou, Bechyňskou, Brněnskou, Budějovickou, Chlumeckou, Chomutovskou, Družeckou, Jičínskou, Kladskou, Heyndorffskou, Horažďovskou, Hradčanskou, Jeníkovskou, Kájovskou, Kladrubskou, Krupeckou, Klumenskou, Kutnohorskou, Lauretánskou, Hájeckou, Litomyšlskou, Nezamyslickou, Nýcovskou, Obergürgentálskou, Pakenskou, Plzeňskou, Hradoprážskou, Svatokřížskou, Svatojakubskou,

Svatomikulášskou, Rokycanskou, Římovskou, Svatohorskou, Sečenskou, Šternberskou, Strakonickou, Strašenskou, Sušickou, Tejneckou, Vartenskou, Vyšehradskou, Zbraslavskou a Staroboleslavskou (VIA-SANCTA 2014).

Obrázek 2 Část Svaté cesty (zdroj: mapy.cz)

4.4 Popis vybraných památek

4.4.1 Brandýs nad Labem – Stará Boleslav

Brandýs nad Labem

Brandýs nad Labem vznikl o zhruba 400 let později než Stará Boleslav. Válečné útrapy, které sužovaly čechy, se městu nevyhnuly, ale nejtěžší zkouškou byla třicetiletá válka, kdy bylo město zdevastováno. Od poloviny 16. Století přišli do Brandýsa nad Labem židi a začali se tu zabydlovat. Vybudovali si synagogu a školu, která roku 1828 vyhořela a s ní i mnoho dřevěných obydlí. Nejstarší kaplička byla postavena v roce 1680 na městském hřbitově, kde se stala součástí původní kaple sv. Rosalie. Nejzajímavějšími prvky na hřbitově jsou empírové náhrobky pruských vojáků. Na městském hřbitově bylo pochováno mnoho významných osobností, mezi ně patří spisovatel Emanuel Zitek, spisovatel Eduard Petiška a historik Justin Václav Prášek. Dalšími významnými památkami v Brandýse nad Labem je zámek, gotický kostel sv. Vavřince s freskovou výzdobou ze 14. Století, barokní kostel

sv. Bartoloměje, barokní děkanství a zvonici z roku 1773 a kostel Obrácení sv. Pavla se sousoším sv. Jana Nepomuckého. Polovina 18. Století byla pro Brandýs nad Labem dobou rozmachu, kdy ve městě začaly vznikat manufaktury, továrny a začala se rozjíždět komunikace. Melicharova továrna na obráběcí stroje byla nejvýznamnějším podnikem tehdejší doby, která měla zastoupení i v evropských městech (BRANDYSKO 2013a).

Stará Boleslav

Stará Boleslav je o 400 let starší než Brandýs nad Labem. Vznikla na přelomu 9. a 10. století, a byla považována za rané středověké přemyslovské údělné hradiště, které proslavila historická událost, kdy byl svým bratrem Boleslavem zavražděn kníže Václav. Tato událost se stala před vchodem u kostela Sv. Kosmy a Damiána v roce 929. Ve 12. Století v něm byla zbudována krypta. Kníže Václav byl po své smrti uznán za svatého a stal se patronem českého národa. Husitské války byly pro Starou Boleslav, stejně tak pro Brandýs nad Labem temným obdobím, kdy byla většina staveb ve špatném stavu díky požárům. Význam Staré Boleslavi byl obnoven příchodem jezuitů v polovině 16. století. Jezuité zde ve Staré Boleslavi postavili kult tzv. Paladium České země, což znázorňoval reliéf Madony s Ježíškem. Z důvodu nedostatku prostoru pro příchozí poutníky se v roce 1613 začal budovat barokní kostel Nanebevzetí Panny Marie. Ke kostelu vedlo z Prahy 44 kapliček, které lemovaly tzv. Svatou cestu z Prahy do Staré Boleslavi. Při třicetileté válce bylo Paladium ukradeno a po válce zpět za sto tisíc zlatých odkoupeno. Stará Boleslav se začala rozrůstat za tereziánských a josefínských reforem. Velká část Staré Boleslavi lehla popelem prusko-rakouské války v roce 1757. V roce 1820 tu zde byl objeven pramen minerální vody, který se stal základem lázní Houštka. Nejvýznamějšími stavbami ve Staré Boleslavi jsou kanonické domy z let 1733 – 1770, kaple Blahoslaveného Podivena z roku 1738, kostel Nanebevzetí Pany Marie, bazilika sv. Václava a kaple sv. Rocha (BRANDYSKO 2013b).

4.4.1.1 Kaple bl. Podivena

Kaple bl. Podivena je v barokním stylu a byla zbudována roku 1738, o jejíž zásluhu se postaral děkan staroboleslavské kapituly Jana Křtitele Frika. Kaple byla vybudována z důvodu, že zde na místě zemřel služebník sv. Václav bl. Podiven. Bl. Podivena provázejí záhady, jeho mrtvé tělo bylo pověšeno na stromě, kde ho později neporušené od zvířat převezli do Prahy a pohřbili nedaleko hrobu sv. Václava. Kaple byla prodána brandýskému hrabství koncem 18. století a následně předána vojenskému úřadu, tu využívali jako prachárnu až do roku 1875. Poté byla kaple věnována kolegiální kapituli, která jí obnovila

a roku 1878 vysvětila. Od roku 1741 zdobí strop kaple freska od Václava Vavřince Reinera. Boční kaple je ozdobena freskami jiného autora, je jím Petr Molitor. V kapli je raně barokní oltář sv. Benedikta z druhé poloviny 17. Století, dále tu jsou dva obrazy. První obraz znázorňuje sv. Václava s bl. Podivenem a druhý umučení bl. Podivena. Autorem obou obrazů je Jan Václav Spitzer. Dříve tu byl pověšen i třetí obraz, ale ten nyní zdobí kostel sv. Václava. Na něm byl znázorněn Bl. Podiven, jak ukrývá Paladium pod kořeny stromu. Roku 2011 byl zde realizován projekt „Obnova vnitřních omítek, restaurování vnitřních maleb“ za finanční pomoci Středočeského kraje. V současné době se památka nachází ve špatném stavu (STARABOLESLAV 2014).

4.4.1.2 Kaple sv. Rocha

Kaple byla vybudována ve 2. Polovině 18. století při stavbě mostu přes Labe. Kaple byla věnována na počest úmrtí stavitele Mattea Borgorelliho. Kaple je postavena u cesty, která dříve vedla z Prahy do Staré Boleslavi (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

4.4.1.3 Kaple sv. Jana se sochou sv. Jana Nepomuckého (U Svěťice)

Kaple sv. Jana se sochou sv. Jana Nepomuckého se nachází na levém břehu Labe. Kaple byla postavena v roce 1707 nad studánkou s léčivým pramenem. Je to barokní výklenková kaple, která je rozdělena pilastry a ukončena segmentovým rozeklatým štítem. Výklenek kaple zaplňuje socha sv. Jana Nepomuckého, která byla vybudována v roce 1707. Pod kaplí je postavena prolomená portálem kulisová architektura, ve které je umístěna studánka. Kulisová architektura má nahoře malou terasu s výhledem na Labe. Nad zamřížovanou jeskyní je vyryt nápis, který ale nelze rozluštit (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

4.4.2 Dřevčice

Doba založení obce není známa. Archeologické nálezy na území Dřevčic dokládaly přítomnost člověka pozdní doby kamenné, tzv. eneolitu. Při orbě se zde našly sídelní jámy, které obývaly pravěcí lidé. Dřevčický příbor je unikátem v obci, je to slavný keramický soubor, který se našel při hloubení příkopu u cesty od Dřevčic do Popovic 24. prosince 1932. Celý nález je uložen v Národním muzeu, který se skládá ze dvou velkých hliněných nádob a 14 malých, rovněž hliněných hrnků. První písemný doklad o obci je z roku 1052. Za třicetileté války vesnice velmi utrpěla. V roce 1628 byla vesnice s kostelem a tvrzí vypálena. Tvrz byla později znovu vystavěna (DREVCICE 2012).

4.4.2.1 Zvonice (dříve kaple sv. Floriána)

Zvonice v Dřevčicích byla dříve kaple sv. Floriána. Kaple sv. Floriána byla přestavována v roce 1695 na nynější kulturní památku. Základem pro první patro byla dřívější kaple. V roce 1900 byla přestavěna střecha na novogotickou. Další opravy přišly až v roce 1998 (HRADY 2014).

Zvonice je postavena v barokním stylu rozdělena zdvojenými nárožními pilastry, nikou a obdélným polokruhem, který je zakončen oknem. Socha sv. Floriána, který je patronem hasičů, je umístěna nad vchodem do zvonice. Zvonice má tři patra. V prvním jsou základy nosné konstrukce zvonů. Zvonice má tři zvony. Ten největší pochází z roku 1575 a nazývá se Bartoloměj, druhý je z roku 1407 a třetí je z roku 1492. Dříve tyto zvony byly v kostele Sv. Bartoloměje v Dřevčicích. Poslední zvon nikdy nebyl z věže vzat. Dva nejstarší zvony byly během 1. světové války zrekvírovány, ale zachovaly se a vrátily se zpět (HRADY 2014).

4.4.3 Svémyslice

Svémyslice se nacházejí v mírně zvlněné krajině oživenými lesními porosty. K počtě sv. Prokopa, opata slovanského na Sázavě tu byl ve 12. století vystavěn chrám. Z dochovaných listin z let 1224, 1228 a 1233 dosvědčují, že chrám i vesnice patřili ženskému klášteru u sv. Jiří na Pražském hradě. Na jižní straně kostela stojí renesanční zvonice a na návsi lze nalézt sochu sv. Prokopa, který je i zároveň patronem vesnice. K dalším památkám v obci patří Boží muka, kaplička U Petru a křížek (STŘEDOČESKÝ KRAJ 2009).

4.4.3.1 Kříž na rozcestí

Kříž, který stojí mezi Dřevčicemi a Podolankou je datován v roce 1772. Jeho obnova přišla v roce 1879, ale v roce 1993 byl po nehodě osobního automobilu rozbit a následně restaurován a opraven. Na vrchol byl osazen nový křížek. Památka je ve vlastnictví obce Svémyslice. Hlavice je zdobena obloučkovým vlisem s volutami, na nichž vykvétá lilie. Na čelní straně hlavice je čabraka, která se vodorovně rýsuje se dvěma tulipány pod hlavicí. Na vrchu je osazen 95 cm vysoký latinský jetelový kříž. Napisy, které jsou vyryté na památce, jsou již nečitelné. Na jižní stěně je přes starý text „GOZEF : LEDECKÝ“ nově vytesán nápis „POSTAVEN 1772“ a pod ním původní letopočet „1772“, v letopočtu je nově „a“ a pak „OBNOVEN. 1810“. Na severní straně je nadpis „JAN LICHÝ“ a na východní straně „IOZEF“ (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

4.4.3.2 Kříž se sochou Panny Marie – boží muka

Kříž byl vybudován v roce 1915 mistrem Vondráčkem z Hořic. Vysvětil ho kněz P. Vladimír Jeřábek, který v té době pocházel ze Svémyslic. V roce 1990 byl křížek opraven. Křížek se sochou Panny Marie je chráněnou kulturní památkou a je v majetku obce Svémyslice (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

Základem celého objektu je pískovcová podkladová deska, na které je nasazena hranolová patka. Hranolový pilíř je zakončen členěnou hlavicí. Na zadní straně pilíře je vytesán nápis, který poukazuje na to, kdy byl kříž postaven. Pod hlavicí pilíře na přední straně kříže je vysekán nápis „*Zistaň matkou lidu svému*“. Socha Panny Marie je postavena na předsunutém pilíři před křížkem. Její výška je 101 cm. Socha představuje Pannu Marii bolestnou. Je oděná do šatů, pláště a rouškou na hlavě. Na hlavicí kříže je posazen kamenný latinský šípový kříž s korpusem Ježíše Krista (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

4.4.3.3 Boží muka před č. p. 40

Základem je hranolový podstavec o výšce 55 cm a rozměrech 59x59cm. Na čelní straně je předsunuta stupňovitě členěná římsa, na kterou je postavena zaoblená hlavička. Na ní je pilíř, který je po rohách zkosený a zakončují ho hranolová kapličková boží muka. Kapličková boží muka mají po všech stranách výklenky. Na ní stojí latinský kříž zdobený obvodovou linkou a v překřížení srdcem dvěma úponkami. Boží muka jsou majetkem obce Svémyslice a po roce 1989 byla restaurována (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

4.4.4 Jenštejn

Z roku 1368 pochází první písemná zmínka o obci, kde se nachází zřícenina hradu Jejnštějn, který byl založen dvorským sudím Jencem z Janovic ve 30 letech 14. století. Dominantou je okrouhlá věž, která je 22 metrů vysoká a tvoří významný krajinný bod v okolí (STŘEDOČESKÝ KRAJ 2009).

4.4.4.1 Bílý kříž – boží muka

Boží muka zvaná Bílý křížek byla postavena v roce 1750 a byla umístěna na nejvyšším místě u obce Jejnštejn. Boží muka stála u cesty, která tu jako jedinná vedla a spojovala Prahu a Brandýs nad Labem. Křížek byl postaven k počtě Panence Marii, jejíž soška byla umístěna vepředu na soklu. V době třicetileté války byla boží muka zbořena a přilehlá vesnice vypálena. Při březnovém náletu spojeneckých bombardérů na Kbely v roce

1945 bylo okolí vážně postihnuto pumovým útokem, ale křížek to nepoškodilo. Původní cesta, která vedla do Brandýsa nad Labem, byla zdevastována a s ní i boží muka. Horní část ležela na zemi a soška Panenky Marie byla ukradena. Poškozená památka dostala svou novou podobu po restaurátorské práci pana Bohumila Pánka dne 20. září 2009. Celá stavba byla rozebrána, znovu postavena a byl kolem ní postaven dřevěný plůtek. Dne 29. srpna 2010 byl křížek vysvěcen farářem Janem Houbalem z Brandýsa nad Labem. Obnova křížku stála 170 000,- Kč (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

4.4.5 Podolanka

Podolanka tvoří propojené historické části Cvrčovice a Podolanka. V roce 1748 byla první písemná zmínka o obci, ale lokalita byla osídlena v době před 700 000 lety. V místech Zlatého kopce vzdáleného asi 1,5 km je naleziště staropaleolitického sídliště Homo Erecta. Nordický kostrový hrob je nejstarším dokladem člověka na území dnešní obce. V obci se nachází mnoho historických památek, jako je kostel Stětí sv. Jana Křtitele ve Cvrčovicích, vstupní brána u Štěpářova statku či dvě výklenkové kapličky postavené před rokem 1680. Dále jsou zde Boží muka ve Cvrčovicích, kamenný kříž z roku 1825 a pomník padlým v 1. světové válce (STŘEDOČESKÝ KRAJ 2009).

4.4.5.1 Kříž v Podolance

Kříž byl postaven v roce 1825. Památka je umístěna u silnice před Štěpářovým statkem, ale dříve stával na poddanské návsi u domu čp. 44. V roce 1970 byl zapsán do seznamu kulturních památek. Kříž stojí na blokovém hranolovém soklu a je postaven z pískovce. Hladká římsa nad soklem je obdélníkového průřezu, který nese čtyřboký zužující se pylon se zdobenou hlavicí s volutkami. V hlavicí je vsazen kříž s reliéfním corpusem ukřížového s lístkem INRI nad hlavou a ramena kříže jsou zakončena trojlistem (PODOLANKA 2012).

4.4.5.2 Kříž mezi Podolankou a Přezleticemi

Křížek byl datován v roce 1846, který je uveden na podstavci. Tento křížek je ve špatném stavu a podepsal se na něm vandalismus, čas a pokusy o neodbornou údržbu či opravu (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

4.4.6 Zápý

Nachází se v těsné blízkosti hlavního města Prahy v okrese Praha-východ. První zmínky o městysu pochází z roku 1052, kdy je datována zakládací listina Staroboleslavské kapituly vydaná knížetem Břetislavem I. Barokní kostel sv. Jakuba je dominantní stavbou, který zde stojí od roku 1750. V těsné blízkosti stojí gotická zvonice ze 16. století a márnice se starým hřbitovem z 18. století. Ve středu vesnice se nachází několik lidových statků z roku 1800. V současné době se městys rozvíjí (STŘEDOČESKÝ KRAJ 2009).

4.4.6.1 Kříž Procházkův

Kříž byl postaven v roce 1818. Základová deska křížku měří 93 cm a na ní stojí vysoký podstavec, který má hranoly a výžlabky členěné patkou a je ukončen 20cm vysokou hlavicí. Vysoký pilíř se k vrcholu zužuje a je 180 cm vysoký. Podstavec je 33 cm vysoký a má jonizující hlavicí, která je sestavena z oblounů, vlysů s pěticí oblouků a z oblounu zdobeného vytesanou výzdobou. Hlavice je na rozích ukončena voluty a z jejich středu vychází reliéf květináče s tulipánem a čtveřicí kopinatých listů. Čabraka s haluzí je umístěna pod hlavicí pilíře a v horní části s úponky a ve spodní s kopinatými lístky. Jetelový kříž s korpusem Ježíše Krista je postaven na hlavicí (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

4.4.7 Čelákovice

Nejstarší písemná zmínka hovoří o Čelákovících jako o královském městečku z roku 1290. Nejvzácnější dochovaná písemnost Čelákovíc se nazývá „Čelákovická městská kniha“, která byla založena roku 1366. Rybářství a zemědělství byl způsob obživy obyvatel, od poloviny 19. století to bylo košíkářství. Mlýn založený na Labi patřil v 16. století k největším a technicky nejdokonalejším mlýnům v Čechách. Od roku 1900 se zde začalo rozvíjet průmyslové odvětví. V roce 1903 byla založena továrna na zemědělské stroje, roku 1910 byl založen podnik na obráběcí stroje, tzv. TOS. Po druhé světové válce tu převažovala sídlištní výstavba a město se začalo rozvíjet (CELAKOVICE 2014).

4.4.7.1 Kaple Panny Marie

Kaple stojící uprostřed cesty je severojižně orientovaná s osou ulice. Kaple je zděná z cihel, hranolovitého tvaru a obdélníkového půdorysu. Její rozměry jsou 243x361 cm. V čelní jižní stěně je do vrcholu vysoké vybrání. Profilovaná římsa zakončuje horní okraj, který je ve vrcholu přerušena litinovým latinským palcátovým křížem. Reliéfní letopočet 1898 je vytesán pod segmentovou římsou. Pod římsou je proražený vysoký vchod. Je uzavřen

kovovými dveřmi, které mají ozdobené mříže, za kterými se vchází do místnosti pro zvoníka. Za předsíní následuje loď zastřešená segmentovou klenbou. Zubořez je 236 cm nad podezdívkou na východní a západní stěně. Nad zubořezem je okapní stupňovitá římsa. Ve středu stěn jsou zaklenutá okna s plochým orámováním. Na severní straně je ve štuku vytvořen latinský kříž s tlapovitou podnoží a hranolovými výčnělky na koncích ramen. Na sedlové střeše je postavena zvonička s dřevěnou lucernou, která je pokrytá plechem. Zvonička je čtyřboká jehlancová, která má pokrytou stříšku plechem. Na vrcholu stříšky zvoničky je makovice s latinským jablkovým křížem. Kaple je vysoká 750 cm (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

Kaple je v majetku města a průběžně udržována okolními obyvateli. V roce 1992 byl ukraden latinský trojlístý litinový kříž s korpusem Ježíše Krista a v roce 1993 byla kaple vykradena. V roce 1998 byla kaple na náklady města opravena firmou Kučera z Čelákovic a v roce 2001 bylo její průčelí opatřeno novým křížem. V roce 2003 byl odcizen zvon ze zvoničky (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

4.4.7.2 Kříž v Kollárově ulici před č. p. 80

Kříž stojí na hranolovém podstavci, který leží na pískovcovém podnoží. Na hranolovém podstavci je postaven vysoký válcový sloup s členěnou patkou a v horní části ukončen prstencem a nad ním hranolovou hlavicí. Vysoká čtyřlaločná koruna je posazena na hlavicí a je do ní vložen kovářsky zhotovený kopinatý kříž (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

V roce 1911 byl přemístěn z místa zvaného „Na kopečku u Chrumů“. Byl hodněkrát opravován a v roce 1950 byl stržen ozdobný nástavec, který se po opravě vrátil na své místo. V roce 1911 byly provedeny pozemní opravy a našly se zde lidské kostry (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

4.4.7.3 Kříž na náměstí 5. května

Kříž stojí na dvou základnách o rozměrech 180x178 a 124x124. Jejich výška je 12 a 17 cm a jsou schodovitě položeny. Na základnách leží vysoký hranami zaoblený a zakončený hranol čtvercového půdorysu o délce strany 81 cm. Dále na něm stojí podstavec hranolového tvaru s masivní, 17 cm vysokou patkou a dvojkónickou stupňovitou hlavicí. Na straně obrácené k jihu vystupují dva obdelníky s vykrojenými nárožními. Do horního obdelníku, který je 41 cm široký a 50 cm vysoký je uprostřed vytesán řecký klínový kříž s kruhem uprostřed. Na 23 cm vysokém spodním obdelníku je vytesán letopočet 1823 a pod

ním reliéfní konzola s pěti lichoběžníkovými čabrakami. Na hlavici je postaven vysoký pilíř o průřezu 32x32 cm nad patkou. Pilíř má zužující tvar, který má profilovanou patku a vysokou profilovanou volutami zdobenou hlavici. Po stranách pilíře jsou vyryty kontury vysokých lichoběžníků, na přední straně vystupuje stuha, vázaná do mašle kolem haluzky vavřínu se sedmi lístky. Hlavici zdobí latinský jetelový kříž s korpusem Ježíše Krista (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

Před tímto křížem zde stával misijní dřevěný kříž, který tu stál od roku 1624. Dřívější kříž byl poražen vichřicí roku 1822. Nový kříž je v majetku města. Byl zhotoven kameníkem J. Starým. Financován byl brandýským děkanem Fr. X. Obstzierera a dne 20. července 1826 byl vysvěcen pražským arcibiskupem, knížetem Václavem Leopoldem Chlumčanským. V roce 1911 byla provedena obnova kameníkem Fr. Michálkem z Čelákovic (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

4.4.7.4 Socha Sv. Jana Nepomuckého

K soše Sv. Jana Nepomuckého a podstavci se přichází po třech pískovcových schodovitých stupních, na nichž je umístěn zkosením zakončený podstavec. Na něm je postaven pilíř, jehož výška je 165 cm s vysokou profilovanou patkou. Dvojice valut, která přesahuje po obou stranách šíři hranolu je v horní části pilíře. Horní část erbu donátora Jana Baltazara Voříkovského z Kandratic přesahuje horní římsu pilíře a je umístěn mezi valutami. Na vrcholu pilíře je usazena dvojkónicky profilovaná hlavice, která je tvořena hranoly a výžlabkem. Přední stranu podstavce zdobí jedenáctiřádkový text s chronogramem vytesaný do kamene. Na hlavici je posazena rozšiřující se podnož, na které je socha světce v kanovníckém rouchu s biretem na hlavě a svatozáří s pěticí šesticípých hvězd. V pravé, lokti pokrčené ruce svírá oválný terč s reliéfem Madony staroboleslavské – Paladia země České. V levé paži je položen kříž s korpusem Ježíše Krista. Socha s podstavcem je vysoká cca 505 cm (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

4.4.7.5 Kaple Sv. Jana Křtitele v Sedlčáncích

Kaple stojí na vysoké podezdívce, která má 50-60 cm. Kaple je zděná, obdelníkového půdorysu a na západní straně s ní sousedí užší dvoupatrová zvonice. Třístupňová hranolová římsa je 196 cm nad podezdívkou a prochází po obvodu celé kaple. Na jižní a severní straně kaple jsou prolomena obloukem zaklenutá okna s náznakem klenáků. Zvonice má široký vchod olemovaný pískovcovým portálem. Na úrovni prvního patra jsou vysoká nika ve tvaru okna zaklenutá konchou s výraznou podokenní římsou. Na všech stranách druhého patra

jsou půlkruhově zaklenutá okna. Jižní stranu věže zdobí sluneční hodiny. Zvonice, která přiléhá ke kapli má nízkou jehlancovitou střechu, na které je lucerna se šesti půlkruhovými průzory. Střecha je ukončena šestibokou cibulovitou kopulí s makovicí a s latinským nitkovým jablkovým křížem (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

V polovině 18. století zde stála zvonice, která nahradila kaply sv. Jana Křtitele. Pro válečné účely v roce 1917 zvon zrekvírovaly a 16. 1. 1926 byl nahrazen novým od firmy Matoušek a spol. z Brna. Kaple byla několikrát opravována, a to v letech 1894, 1923, 1936 a jako poslední v roce 1987 za vedení M. Tichého z Čelákovic. Kaple je majetkem města Čelákovice. Dne 11. srpna 1990 jí vysvětil kněz P. Richard Scheuch (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

4.4.7.6 Kaple Sv. Václava v Císařské kuchyni

Kaple je zděná s obdélníkovým půdorysem a zastřešenou sedlovou střechou, která je pokrytá pejzy. Zaklenutá okénka jsou umístěna v bočních stěnách kaple pod okapními římsami. Do centrálního prostoru kaple, tzv. loďe se vstupuje severní stranou, kde jsou dřevěné jednokřídlivé dveře se zamřížovaným okénkem v horní části. Patrová hranolová věž přiléhá k severní části kaple. Po obvodu zvonice probíhá okapní římsa, která je překryta prejzy. V severní části kaple je vybourán vstupní portál osazený železnou zdobenou mříží. Jehlancová stříška je položena na okapní římsu, která je ve výšce 365 cm od země. Na ní je čtyřboká lucerna se zavěšeným zvonem. Nad lucernou je jehlancová stříška se čtyřbokou kopulí, dále je makovice a vše je zakončeno železným latinským nitkovým jetelovým křížem. Kaple byla opravena v přelomu let 1988 a 1989 pod vedením M. Tichého z Čelákovic. Kaple je v majetku města Čelákovice (ŠPAČEK, SKRUŽNÝ 2004).

5 Výsledky a diskuse

V současné době se velká pozornost upírá na vypořádání majetku v rámci církevních restitucí, které byly převážně po druhé světové válce zabaveny. Církevní restituce upravuje zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (dále jen „zákon č. 428/2012“). Zákon č. 428/2012 stanovuje dobu pro uznání vlastnického práva majetku, který byl zabaven po roce 1948. Rozhodné období v tomto případě je od 25. února 1948 do 1. ledna 1990.

Církevní restituce nezahrnují jen kulturní a historické památky, jedná se i o zemědělské objekty, lesy a pole, které dříve vlastnily církve. Vypořádání majetku nemusí být jen mezi státem i církví, jsou do toho zapojeny i obce. Majetková vypořádání mezi obcemi a církvemi končí dohodou. Ve většině případů se majetky církve vrátí nebo se to vykompenzuje finanční náhradou či výměnou pozemku.

Církve, obce, fyzické a právnické osoby vlastníci kulturní památky se o ně musí starat, tak jak jim ukládá zákon. Při provedení terénního výzkumu jsem zjistila, že ve většině obcí se o památky velmi dobře starají a památky jsou v dobrém technickém i estetickém stavu. Okolí památek je udržováno, jen v Obci Svěmyslice u Božích muk se sochou Panny Marie je prostředí neupravené a zarostlé. I plůtek kolem památky je velmi opotřebovaný a bylo by ho potřeba obnovit.

Obnova a údržba kulturních památek se odvíjí od jednotlivých typů staveb a stavebních materiálů. P. Hájek a kolektiv autorů (2010) se v knize „Obnova a údržba drobné sakrální architektury – základní principy a zásady“ zabývají problematikou obnovy a údržby sakrálních staveb podle již zmíněných druhů. Každá kulturní památka má své postupy při obnově, údržbě či restaurování a je potřeba k ní přistupovat jednotlivě. Není možné přistupovat ke všem památkám stejně, protože by se mohlo stát, že se památka nesprávnými postupy poškodí. Při obnově je potřeba dbát na historii dané památky a prostředí, ve kterém je vnořena. Tato publikace stanovuje postupy při obnově a údržbě zděných staveb, kamenných plastik a kamenných prvků, kovových křížků a dalších kovových prvků drobné architektury.

Terénní výzkum probíhal v okolí Brandýsa nad Labem – Staré Boleslavi, kde jsem vybrala 17 drobných církevních staveb. Cílem bakalářské práce bylo zhodnotit technický stav památek, a zda se o ně jejich vlastníci starají. Na základě zjištěných výsledků, které nám ukazují vypracované tabulky a grafy, jsem zjistila, že 88% vybraných památek vlastní obce ve

kterých se památka nachází a jen 12% vlastní církev. Těch 12 % zahrnuje kaple bl. Podivena a kaple sv. Rocha ve Staré Boleslavi. Další zjištění přineslo, že 11 zmapovaných památek je zapsáno v seznamu chráněných kulturních památek. Dále jsem zjistila, že 47% památek je v dobrém technickém stavu, 24% v ucházejícím, 23% ve výborném a 6% v havarijním stavu.

Na základě výše zjištěných údajů, lze říci, že se vlastníci ve většině případů o své památky starají, tak jak jim ukládá zákon. Dále bylo zjištěno, že u většiny památek uplynula velmi dlouhá doba od poslední rekonstrukce, údržby či obnovy. Většina památek je v dobrém technickém i estetickém stavu a dřívější rekonstrukce byly provedeny dle správných postupů, a proto není třeba je zatím provádět. Na základě zjištěných údajů pro zajímavost uvádím, že kříž na náměstí 5. Května v Čelákovících prošel obnovou v roce 1911. V roce 2008 a 2010 byla provedena obnova vnitřních omítek a restaurování vnitřních maleb v kapli bl. Podivena, která stála v každém roce 475.000,- Kč. Boží muka u čp. 40 ve Svémyslicích, u kterých není datován rok výstavby, jsou ve špatném technickém stavu a je třeba je v co nejbližší době provést obnovu a údržbu. Naopak ve velmi dobrém stavu je Bílý kříž v Jejnštejně, který v roce 2009 prošel celkovou rekonstrukcí, kdy byl od základů celý postaven. Jeho oprava stála 170.000,- Kč a financovala to obec Jejnštejn.

6 Závěr

V teoretické části bakalářské práce jsou sepsány právní, technické a ekonomické aspekty týkající se úpravy drobné církevní architektury. Dále je v ní podrobně popsána typologie drobných sakrálních staveb.

Ve výzkumné části je vymezena zkoumaná oblast, a to okolí Brandýsa nad Labem - Staré Boleslavi. Z této oblasti jsou vybrány obce s jednotlivými památkami a následně jejich podrobný popis a historie. Pro zjištění stavu vybraných kulturních památek je stanovena stupnice od 1 do 5 na základě, které jsou památky vyhodnoceny. Hodnotila se jak samotná památka, její technický a estetický stav, ale i okolí památky. Cílem bakalářské práce bylo zjištění, zda se o památky vlastníci starají. Výsledky zjištěné na základě zpracování bakalářské práce splnily stanovené cíle.

Na základě těchto zjištěných údajů, lze říci, že se vlastníci ve většině případů o své památky starají, tak jak jim ukládá zákon. Lze říci, že se zájem obcí a církví po roce 1989 zlepšil a vlastníci se o památky začali řádně starat. Při zjišťování informací na obecních a městských úřadech bylo zjištěno, že na dotčené památky nebyly poskytnuty dotace. Většinou se jednalo o opravy financované jednotlivými obcemi.

Drobná církevní architektura byla po staletí součástí krajiny a její přítomnost poukazovala na určitou místní událost nebo pouze propojovala člověka, boha a přírodu. Vzhledem k tomu, že církevní památky dotvářejí krajinu, která působí na člověka pozitivně je nutné vedle snahy o zachování zdravého životního prostředí, uvažovat i o zachování a rekonstrukci památek. Na památku by měl být brán velký zřetel, protože jsou nositeli historických událostí, které budou pro společnost známé, pokud je vlastníci nenechají chátrat a postupně se na ní zapomene. Po roce 1989 se začaly vytvářet dotační programy, které napomáhají vlastníkům k finančním prostředkům pro rekonstrukci, údržbu či obnovu kulturních památek. Památky, ať už jsou kulturní, krajinné či v podobě knih, jsou pro vývoj společnosti velmi důležité, a proto je musíme vši silou chránit a zachovávat.

7 Seznam literatury a použitých zdrojů

BRANDYSKO 2013a. Brandýs nad Labem, [cit. 25. 1. 2014], dostupné z www: <http://www.brandysko.cz/mesto/historie-a-pamatky/brandys-nad-labem-s237.html>.

BRANDYSKO 2013b. Stará Boleslav, [cit. 25. 1. 2014], dostupné z www: <http://www.brandysko.cz/mesto/historie-a-pamatky/stara-boleslav-s239.html>.

CELAKOVICE 2014. Historie, [cit. 15. 2. 2014], dostupné z www: <http://www.celakovice.cz/cs/mesto/o-meste/historie.html>.

DREVCICE 2012. Historie obce Dřevčice, [cit. 2. 2. 2014], dostupné z www: <http://www.drevcice.cz/historie.htm>.

EAGRI 2013. Základní informace o Programu rozvoje venkova ČR, [cit. 22. 1. 2014], dostupné z www: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/program-rozvoje-venkova/zakladni-informace>.

FROLEC, Václav. *Lidová architektura na Moravě a ve Slezsku*. 1. vyd. Brno: Blok, 1974. 399 s., [3] s. barev. fot. příl.

HÁJEK, Pavel et al. *Obnova a údržba drobné sakrální architektury: základní princip a zásady*. Vyd. 1. České Budějovice: Místní akční skupina Sdružení Růže v nakl. Halama, 2010. 48 s. ISBN 978-80-87082-18-8.

HÁJEK, Tomáš a BUKAČOVÁ, Irena. *Příběh drobných památek: (od nezájmu až k fascinaci)*. 2. vyd. [Lomnice nad Popelkou]: Studio JB pro českou komoru architektů a Společnost pro krajinu, 2006. 140 s. Krajina domova; sv. 1. ISBN 80-86512-49-5.

HLADKÝ, Jiří. *Kapličky, boží muka, výklenkové kapličky a zvoničky na Milevsku a Písecku*. Vyd. 1. Milevsko: Město Milevsko, 2007. 140 s. ISBN 978-80-254-0640-3.

HRADY 2014. Zvonice Dřevčice, [cit. 5. 2. 2014], dostupné z www: <http://www.hrady.cz/?OID=5994>.

KR-STREDOCESKY 2008. Obnova kulturních památek, [cit. 10. 1. 2014], dostupné na www: <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/kultura-a-kulturni-dedictvi/pamatky/pece-o-kulturni-dedictvi/obnova-kulturnich-pamatek.htm>.

KR-STREDOCESKY 2008. Obnova kulturních památek, [cit. 10. 1. 2014], dostupné na www: <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/kultura-a-kulturni-dedictvi/pamatky/pece-o-kulturni-dedictvi/obnova-kulturnich-pamatek.htm>.

MKCR 2007a. Povolení k restaurování kulturní památky, [cit. 12. 1. 2014], dostupné z www: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/restaurovani/podminky-povoleni-k-restaurovani-pro-obcany-cr-743>.

MKCR 2007b. Dotační programy MK, [cit. 12. 1. 2014], dostupné z www: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061>.

PODOLANKA 2012. Historie obce, [cit. 10. 2. 2014], dostupné z www: <http://www.podolanka.cz/historie.htm>.

PROPAMATKY 2014. Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny, [cit. 20. 1. 2014], dostupné z www: <http://www.propamatky.info/cs/financovani/cela-cr/dotace/program-pece-o-vesnicke-pamatkove-rezervace-/438>.

SCHEYBAL, Josef V. a SCHEYBALOVÁ, Jana. *Umění lidových tesařů, kameníků a sochařů v severních Čechách: příspěvek k etnografii severočes. vesnice a malého města v období nár. obrození*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1985. 344 s.

STARABOLESLAV 2014. Kaple bl. Podivena, [cit. 27. 1. 2014], dostupné z www: <http://www.staraboleslav.com/podiven.php>.

Středočeský kraj: města a obce Středočeského kraje: tradice, historie, památky, turistika, současnost. Rožnov pod Radhoštěm: Proxima Bohemia, [2009]. 696 s. ISBN 978-80-904275-1-8.

ŠPAČEK, Jaroslav, SKRUŽNÝ, Ludvík. *Kříže, boží muka, kapličky a jiné drobné historické stavby a plastiky v Čelákovících a jejich okolí.* Čelákovice: Městské muzeum, 2004. s. 297-464 : il. Separát z knihy 100 let Městského muzea v Čelákovících.

ŠTOGROVÁ, Jarmila, ed. *Kaplička na návsi, křížek v polích: almanach konference Místní komunita a drobné památky: [Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě]: Česká Lípa 13.-14.5.2006.* Česká Lípa: Drobné památky severních Čech, 2006. 143 s. ISBN 80-239-7306-1.

VIA-SANCTA 2014. O Svaté cestě, [cit. 25. 1. 2014], dostupné z www: <http://via-sancta.cz>.

Zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

8 Přílohy

Příloha č. 1 Kaple bl. Podivena, Zdroj: vlastní

Příloha č. 2 Kaple sv. Rocha, Zdroj: vlastní

Příloha č. 3 Kaple U Svěťice se sochou sv. Jana Nepomuckého, Zdroj: vlastní

Příloha č. 4 Zvonice (dříve kaple sv. Floriána), Zdroj: vlastní

Příloha č. 5 Kříž na rozcestí, Zdroj: vlastní

Příloha č. 6 Boží muka se sochou Panny Marie, Zdroj: vlastní

Příloha č. 7 Boží muka před čp. 40, Zdroj: vlastní

Příloha č. 8 Bílý kříž, Zdroj: vlastní

Příloha č. 9 Kříž v Podolance, Zdroj: vlastní

Příloha č. 10 Kříž mezi Podolankou a Přezleticemi, Zdroj: vlastní

Příloha č. 11 Kříž procházkův, Zdroj: vlastní

Příloha č. 12 Kaple Panny Marie, Zdroj: vlastní

Příloha č. 13 Kříž v Kollárově ulici, Zdroj: vlastní

Příloha č. 14 Kříž na náměstí 5. května, Zdroj: vlastní

Příloha č. 15 Socha sv. Jana Nepomuckého, Zdroj: vlastní

Příloha č. 16 Kaple sv. Jana Křtitele, Zdroj: vlastní

Příloha č. 17 Kaple sv. Václava, Zdroj: vlastní